

22 MART 2003 TARİHİNDE YAPILAN 4. DANIŞMA KURULU ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

Erşat AKYAZILI, Maden Mühendisi

Odamız yeni dönem 4. danışma kurulu 22 Nisan 2003 tarihinde Ankara'da toplandı. Yaklaşık 70 üyenin katıldığı Danışma Kurulu toplantısı, TBMM komisyonlarında görüşülmekte olan Maden Yasa Tasarısı gündemli olarak yapıldı.

Danışma Kurulu gibi görece yüksek katılımı toplantıların sağlıklı gerçekleştirilmesi için, toplantıda konuşulacak konuların sınırlarının baştan belirlenmesi, tartışılacak konulara ilişkin genel bir çerçeve sunulması gerekmektedir.

Bu danışma kurulunda tartışılacak konuların kapsamı önceden belirlenmemiş ve Danışma Kuruluna konulara ilişkin bir çerçeve sunulmamıştır. Bu durum her katılımcının, tartışmanın yöntemi ve kapsamı konusunda farklı görüş sunmasına neden olmuş, toplantının yaklaşık 1,5 saati bu sorunun çözülmesine harcanmıştır. Sonuçta konunun Oda Yönetim Kurulu tarafından yapılan hazırlıklar çerçevesinde tartışılması önerisi kabul edilmiştir.

Adana ve İstanbul şubelerinin katılmayışlarının önemli bir örgütsel eksiklik olarak değerlendirilebileceği bu Danışma Kurulu, bir kaç açıdan önemli bir Danışma Kurulu olmuştur. Bunlardan birincisi Danışma Kurulu olarak isimlendirilen bu toplantının bileşimine ilişkindir. Oda Danışma Kurulu'nun bileşimi Oda Tüzüğü'nün 64. maddesinde, görevleri ise 65. maddesinde tanımlanmaktadır. Buna göre "Oda Danışma Kurulu, Oda Yönetim Kurulu asil ve yedek üyeleri, Oda Denetleme Kurulu asil ve yedek üyeleri, Oda Onur Kurulu asil ve yedek üyeleri, Oda'nın TMMOB Yönetim, Yüksek Denetleme ve Yüksek Onur Kurulu üyeleri, Şube Yönetim Kurulu asil ve yedek üyeleri, Bölge, İl ve İşyeri Temsilci ve Temsilci Yardımcıları, TMMOB İşyeri Temsilcisi olan Oda üyeleri, Oda eski başkanları, Oda Yönetim Kurulu'nun, konunun özellik ve süresine göre gerekli

gördüğü sayıda üye"den oluşmaktadır ve görevleri;

a) Oda Merkezi'nin, Şube ve Bölgelerin çalışmalarını gözden geçirmek, geliştirilmesi için Yönetim Kurulu'na önerilerde bulunmak,

b) Oda çalışmalarının sürekliliğinin sağlanmasında katkıda bulunmak olarak tanımlanmıştır.

Oysa 22 Nisan 2003 tarihinde yapılan Danışma Kurulu toplantısı, tüzüğü'nün tanımladığı bileşime uygun olmayan bir katılımı gerçekleştirilmiştir. Toplantıya asıl statüsü şirket sahipliği olan, bu statüye uygun derneklerde örgütlenmiş bulunan üyeler de

katılmıştır. Hatta bir işadamları derneğinin avukatı bile toplantıya katılmış ve çok sık söz alarak toplantının kararları üzerinde etkide bulunmaya çalışmıştır.

Bu durum kimi üyeleri haklı olarak rahatsız etmiş, bu toplantının bir Danışma Kurulu olamayacağı, bir üye toplantısı olabileceği yönünde ge-

rekli uyarılar yapılmıştır.

Danışma kurullarının bu bileşimle gerçekleştirilmesi sorun olarak görülmelidir. Çünkü;

• Danışma Kurulu'na şirket sahibi maden mühendisleri ilk kez bu denli yoğun katılmışlardır. Bunun nedeni Danışma Kurulu toplantısının "Maden Yasa Tasarısı" gündemli oluşu ve bu çevrelerin yasa hükümlerine şirket sahibi madenciler lehine Oda aracılığıyla müdahale etmek istemeleriydi. Oysa bu çevrelerin oda faaliyetlerinin bütününe ilişkin katkıları tartışmalı durumdadır.

• Danışma Kurulu'nun bu bileşimi Yasa tasarısının tartışılma çerçevesini de etkilemiş, tasarının, şirket sahibi madencilerin çıkarları doğrultusunda, gündelik madencilik faaliyetleri açısından tartışılmasına neden olmuştur. Oysa herhangi bir yasa, sektöre olan genel etkisi, kısa, orta ve uzun vadeli sektörel ve toplumsal sonuçları açısından değerlendiril-

rilebilmeliydi. Yani tasar, toplumsal çıkarlar olarak tanımlanan genel ve uzun vadeli çıkarlar açısından analiz edilebilmeliydi. Oysa bu yapılamamıştır.

- Bu yapılması gerekenler yerine, tasar, şirket sahipliği statüsü ile son derece dar çıkarlar açısından değerlendirilmiştir. Sonucunda, örneğin Oda merkezi tarafından yasaya konulmak istenen her maden işletmesinde en az bir maden mühendisi çalıştırılması zorunluluğu bile bu çevrelerce reddedilebilmiştir. Bu red gerekçesi, bir maden mühendisi çalıştırılmasının getirdiği maliyetin karşılanamayacağı ve batacakları gibi son derece öznele bir nedene dayandırılmıştır.

Oysa toplumsal varlığımız olarak görölen madenlerin, salt karlılık kriteri yerine olabildiğince rasyonel değerlendirilmesi gerekir. Yani, kar oranı düşse bile bir madenin olabilecek son noktasına kadar, en az kayıpla işletilmesi gerekir. Bunun gerçekleştirilmesinin koşullarından biri bilimsel-teknik çalışmadır ki bu, en az bir maden mühendisinin varlığını gerektirir.

Odanın buradaki yaklaşımı, kamusal ve mesleki çıkarların şirket çıkarlarından daha önemli olduğu, dolayısıyla şahıs olarak madeni kimin işleteceğinden çok, madenin yukarıdaki kriterlere göre işletilmesine yönelik bir yaklaşımdır. Bu da yukarıda belirtildiği gibi maden işletmelerinde maden mühendisinin varlığını gerektirir.

- Benzer bir durum yine Oda Merkezi tarafından teşvik anlayışına getirilen eleştirilerde görölmektedir. Oda yönetimi u ürün eldesine yönelik olarak üretilen madenlerin işletilmesine ve ülke sanayisi için girdi oluşturan madenlerin işletilmesine öncelikli olarak teşvik verilmesini önermekteydi. Bu öneri, Odanın genel politikasına uygun biçimde, madenlerin birer hammadde olarak ihracına karşı çıkan, madenlerin katma değer, dolayısıyla getirişi daha fazla olan ara ve u ürün eldesine yönelik olarak değerlendirilmesi anlayışının doğal bir sonucuydu.

Ancak şirket sahibi konumunda bulunan üyeler buna da karşı çıkararak, teşviklerin ayrımsız her işletmeye uygulanması konusunda ısrarcı oldular. Bu ısrar ilgili kişilerin, genel çıkarlardan uzak, daha fazla kar elde etme anlayışının açık göstergelerinden biri oldu.

- Tartışılamayan bir başka konu, Yasa Tasarı'sının tekelleşmiş ulusötesi madencilik şirketleri açısından neler getirdiğidir. Çünkü bu şirketler dünya üretiminde söz sahibi konumundadırlar, dünya üretimini ve fiyatlarını belirlemektedirler. Eğer tasar bu şirketlere yönelik her hangi bir önlem öngörmemişse,

buna yönelik önlemlerin Danışma Kurulumda tartışılması gerekirdi. Çünkü ulusötesi tekeller, girdikleri ülkelerde yüksek karlar elde ederek bu karları ülke dışında kullanmakta, teknoloji transferi, kalıcı yatırımlar gerçekleştirmemekte (ya da kendi ülkelerinde izin verilmeyen sorunlu teknolojileri getirmekte), evre tahribatı kimyasal atıklar vb. zararları ise o ülkede bırakmaktadırlar.

- Tartışılamayan bir başka konu, Odanın geleneksel olarak savunduğu madencilik politikalarının bu Yasa Tasarı'sında ne oranda karşılık bulunduğu sorunuydu. Oda tarafından tartışılan, benimsenen madencilik politikaları sadece dergi bültenlerinde yer alması için oluşturulmamıştır. Bu politikalar (doğru ya da yanlış) sektörün varlığı, geliştirilmesi ve yararlılığı nedeniyle oluşturulmaktadır. Bu politikaların savunulacağı en temel yer madencilik mevzuatının (Yasa, tüzük, yönetmelik vb.) kendisidir. Yasa Tasarı'sının daha önceden benimsenen ve savunulan bu genel politikaların atlanarak tartışılması, bugüne kadar yapılan tartışmaların, alınan kararların yok sayılması anlamına gelmektedir.

Danışma Kurulu'nda ilginç olan bir nokta da, bugüne kadar kamuda çalışan, kamu eliyle yürütölen planlı madencilik faaliyetlerinin madencilimize ve ülke kalkınmasına olan yararını yakından bilen biz kamu çalışanı maden mühendislerinin toplantıda gösterdiğimiz etkisizlik, tavırsızlık konusudur.

Son yıllara kadar ülke madenciliğinin motoru olan kamu madencilik kurum ve kuruluşlarının, son yıllarda çökertilmesi, işlevsizleştirilmesi üzerine, bu durumu görmezden gelerek yapılan eleştirilere, kamu madenciliği aleyhine yapılan önermelere gerekli tavın gösterememiş olmamız kendi açımızdan tartışılması gereken bir durumdur.

Maden Mühendisleri Odası, kamusal niteliği olan bir meslek örgütüdür. Temel işlevlerinden biri, Tüzüğüne göre "Doğal kaynakların bulunmasında, korunmasında, işletilmesinde, pazarlanmasında, ürün ve üretim kalitesinin artırılmasında ve yurt sanayinin ulusal (ve toplumsal) ıkarlara uygun gerçekleşmesinde ülke ve kamu yararı doğrultusunda kararlar almak, gerekli gördüğu tüm girişim ve etkinliklerde ve önerilerde bulunmak"tır. Danışma Kurullarını bu amaca uygun içerikte düzenlemek ve gerçekleştirmek hepimizin ortak görevidir.

Bu görev yalnız bugüne ilişkin bir görev değildir, aynı zamanda gelecek kuşaklara olan bir borcumuzdur.